

Ангел Каралийчев

Итъо, дядовото Дамяново
чираче

Когато удари училищната камбанка, Итъо изскочи най-напред навън. Преметна през рамо торбичката с новия буквар и тичешком пое към крайните герани, където ставаше големият панаир, да види дошли ли са ябанджиите с чергилата. Додето бягаше по кривата улица, над която се люлееха узрели дюли и праскови, подире му от една отворена вратня се спусна едно пале. Малкият не се обърна назад. Палето поджавка, додето се умори, и подви опашка. Итъко тичаше към панаира. Всяка есен на панаира слизаха от Балкана големи биволски кола с чергила, докарваха писани грънци, пестил, костури, свирки и орехови гъдулки.

Цяло лято Итъко чиракува на дяда Дамяна. Цяло лято той ходи подире воловете му по нивята. Слуша гургулиците като гукат по кръстците, слуша по синорите тихата песен на пчелите, слуша шурците и вечерно време се връщаше със замаяна глава. Една нощ той сънува, че свири на гъдулка и цялото село тропа. Оттогава гъдулка оживя на сърцето му. Щом засипа от хамбара си на Итъковата мама две крини жито, помилва по главата малкото воловарче и го попита:

– На тебе какво да дам?

Итъко наведе глава.

– Кажки какво, не се срамувай.

– Искам гъдулка, дядо.

– Гъдулка ли? Гъдуларин ли ще ставаш? Много си мъничък още. Щом като искаш гъдулка, гъдулка ще имаш.

Дядо Дамян развърза кесията си и извади една ситна жълта пара.

– На ти тая пара. Да я заровиш на скрито място, когато по Димитровден додат колята от Балкана на панаир, ще ти купим една гъдулка. Щом додат, ела да ми обадиш, аз ще ти я избира.

С изтръпнало сърце Итъко чакаше този ден, когато мегданът при крайните герани ще почернее от коля, добитък и свят. Днес мегданът гъмжеше от навалица, Итъко едвам се промъкна до колата с шареното чергило. Запъхтян, той се изправи зад легналите биволи, които кротко прегризваха, и трепна от радост, когато видя две хубави гъдулки, окачени на ритлата. Идеше му да удари калпака си о земята. Наместо да удари калпака си, той удари назад към село, да вземе жълтата парица и повика дяда Дамяна.

Насред пътя отвъд моста го спря Трайчо бежанчето.

– Чакай – му рече македончето, – дай да ти видя буквара. Там има една картинка с дълги уши – много е смешна.

Дай да я видя.

Итко извади буквара си и двамата седнаха наред в пътя и наведоха глави над картинките. Македончето разгръщаше новата книга със светнали очи, сякаш виждаше чудеса.

Изведнъж Итко скочи и дръпна буквара.

– Дай че, бързам.

– Къде?

– Отивам за дядо Дамяна. Гъдулка ще ми купува.

Трайчо го погледна с отворена уста.

– Че нали и ти си като мене сираче, отде имате пари?

– Ние пари нямаме, ама дядо Дамян има едно кринче патица за гъдулка.

Македончето въздъхна:

– А пък аз нямам буквар. Де имахме пари, и аз щях да си купя и буквар, и гъдулка.

Очите му се наляха и то ги отри с ръкав.

Итко си тръгна замислен.

– Чувай – повика го бежанчето, – тая година ще има ли зима?

– Ще има ами, може ли без зима.

– Ами сняг?

– И сняг ще има – до шия. Защо питаш?

– Защото нямам цървулки. И няма да мога да ходя на училище, ако удари сняг.

Итко се затече към къщи, изрови от градината парата и когато излезе на улицата, спря се на кръстопътя и дълго мисли за сиромашкото си другарче, което нямаше буквар и цървулки за зимата, дълбокия сняг и училището. И наместо да тръгне към дядови Дамянови, той се спусна към другия край на селото, където димяха бежанските колиби. Трайчевата къщурка беше най-малка, само с едно прозорче. Итко се надигна на пръсти и погледна вътре. Прозорчето беше отворено. Нямаше никой. Само едно гърне се препичаше на огнището.

Итко мушна ръката си, пусна парата, която се търкулна към гърнето, и побягна назад.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране: sir_Ivanhoe, август, 2007 г.
Разпознаване и последна редакция: NomaD, август, 2008 г.

Издание:

Ангел Каралийчев. Приказен свят. Том втори, 1982
Издателство „Български писател“, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9111>]